

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาในด้านใดก็ตาม ปัจจุบันอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนา ก็คือ ความรู้ ซึ่งความรู้จะเป็นขุมกำลังที่เป็นแกนหลักของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาของบุคคล ขององค์กร ของธุรกิจ หรือของประเทศ โดยการใช้ความรู้ในสาขาหรือแขนงต่างๆ จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งวิชาความรู้ต่างๆ เหล่านี้คือ ปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการพัฒนาประเทศ ยิ่งการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ก็ยิ่งมีบทบาทยิ่งขึ้น โดยที่ความรู้ความสามารถนี้จะได้มาจากการศึกษาสิ่งที่สั่งสมมาจากอดีต และยังสามารถได้มาจากการสร้างสรรค์เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัย หรือการวิจัยและพัฒนา (research & development)

มีผู้ให้ความหมายของการวิจัยไว้หลายแง่มุม อาทิ เช่น การวิจัยคือ การศึกษาค้นคว้า เพื่อมุ่งหาความรู้เพิ่มขึ้นเป็นการศึกษาอย่างมีระบบ และความรู้ที่ค้นพบจะนำไปใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน หรือเป็นงานการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ หรือเพิ่มเสริมหลักการต่างๆ ให้สมบูรณ์ขึ้น เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยวิชาการอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ การวิจัยจึงเป็นกรรมวิธีเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสาะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์¹ และในอีกความหมายหนึ่งที่น่าสนใจกล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นกิจกรรมการคิด การค้นคว้าอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การค้นพบหรือการได้มา

¹พ.ต.ต. สุวรรณ สุวรรณเวชโช, หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์
แนวเขียนวิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการ และรายงานประจำปีภาค (กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 13.

และการเมือง อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา มีโครงการวิจัยและพัฒนาครอบคลุมทั้งในด้านการพัฒนาอาวุธ อวกาศ อุตสาหกรรม และการเกษตร สำหรับญี่ปุ่นนั้น ถึงแม้ว่ามีค่าใช้จ่ายด้านวิจัยและพัฒนาเพียงร้อยละ 40 ของสหรัฐ หากแต่ค่าใช้จ่ายถูกทุ่มเทไปในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมด้านเดียว จึงทำให้ญี่ปุ่นเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจของโลก ด้วยเหตุที่การวิจัยเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และปรับปรุงสิ่งต่างๆ ใ้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจึงทำให้การวิจัย เป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาประเทศไทย เป้าหมายของการพัฒนาที่ เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางก็คือ การพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ โดยกรอบของการพัฒนาที่ผ่านมา ด้วยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นกรอบ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในสถาบันเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศว่า เศรษฐกิจไทยประสบผลสำเร็จในการขยายกำลังการผลิตแทบทุกสาขาไปอย่างกว้างขวางตลอดจนได้ เร่งส่งออก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาที่ลึกลงไป สิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสาขาอุตสาหกรรมก็คือ สาขาเกษตร ทั้งนี้ระบบการผลิตทางด้านเกษตรของประเทศไทย ยังต้องการที่จะได้รับการพัฒนาอีก เป็นอันมาก ซึ่งในเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตเข้าไปปรับใช้อย่างเหมาะสมในระบบการผลิตทางด้านเกษตรให้มากที่สุด จึงจำเป็นต้องอาศัยการค้นคว้าวิจัยอย่างกว้างขวางในเรื่องดังกล่าว และการถ่ายทอดเทคโนโลยีอันเกิดจากผลงานวิจัยให้ถึงตัวผู้ปฏิบัติคือ เกษตรกร ซึ่งทั้งสองประการนี้จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดเสียมิได้ แต่มีประเด็นที่น่าสนใจว่าการนำเอาผลงานวิจัยไปปรับใช้ในสภาพความเป็นจริงนั้นอยู่ในวงจำกัดซึ่งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น⁴

1. งานวิจัยบางเรื่องมิได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในสภาพของประเทศไทย ดังนั้นผลทางด้าน การปรับใช้จึงน้อย

4 วิโรจน์ อิมพิทักษ์ และ เสมอชัย พูลสุวรรณ, "การใช้สถิติประกอบเสียงในการถ่ายทอดผลงานวิจัยทางด้านเกษตร" ข่าวสารเกษตรศาสตร์ 7 (สิงหาคม-กันยายน 2527) : 75-76.

2. ผลการวิจัยทางการเกษตรบางเรื่องจำเป็นต้องนำมาศึกษาตัดแปลงให้เหมาะสมในทางปฏิบัติ ตามสภาพแวดล้อมหรือท้องที่เสียก่อน ซึ่งการศึกษาในระดับนี้ยังไม่กว้างขวางนัก

3. ผลการค้นคว้าวิจัยทางการเกษตร ยังไม่ได้รับการเผยแพร่มากเท่าที่ควร หรือมีการเผยแพร่ในรูปของวารสารทางวิชาการ ก็ยังเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจของคนโดยทั่วไปอีกด้วย

4. การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการเกษตร ในลักษณะที่ง่ายต่อความเข้าใจของเกษตรกร และผู้สนใจโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นทางด้านเอกสารสิ่งตีพิมพ์หรือสื่อทางโสตทัศนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และสื่อทัศนอื่น ๆ หรือการสาธิตงานวิจัยในไร่นาเกษตรกรยังไม่กว้างขวาง และได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

5. ระบบการผลิต การตลาดทางการเกษตร ของประเทศไทยยังอยู่ในสภาพล่าช้าอันเป็นอุปสรรคต่อการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ อันเกิดจากผลงานวิจัย เข้าไปปรับใช้ อุปสรรคดังกล่าว เช่น ปัญหาความยากจน การขาดการวางแผนการผลิตในระยะยาว และทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของเกษตรกรบางส่วนในการที่จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว การวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตทางการเกษตรยังประสบปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นก็คือ การจัดสรรงบประมาณที่มีจำกัด ซึ่งอาจทำให้การวิจัยขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยทางการเกษตรบางโครงการจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน เพื่อที่จะทราบผลของการวิจัย

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วกันว่า หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ มีความต้องการที่จะใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เกินกว่าที่รายได้แผ่นดินจะอำนวยให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีทรัพยากรจำกัด เช่น ประเทศไทย เนื่องจากมีงานหรือโครงการที่จะต้องดำเนินการหลายประการ แต่ประเทศมีรายได้หรือทรัพยากรจำกัดที่ไม่อาจรองรับการขยายตัวของรายจ่ายที่เกิดขึ้นตามความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ทุกประการได้ จึงมีความจำเป็นต้องมีการแบ่งสรรรายได้หรือทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์มากที่สุด การจัดสรรงบประมาณ

แผ่นดินจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังเกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อประเทศ หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ แต่ปัจจัยหนึ่งซึ่งมักไม่ได้รับการกล่าวถึงกันมากนัก ซึ่งทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญมากนั่นคือ การประเมินผล การปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือประเทศ เพียงใด ผลของโครงการคุ้มค่าเงินลงทุนหรือไม่ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่เพียงใด

เนื่องจากการวิจัยทางการเกษตรมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ การวิจัย จะช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณของสินค้าเกษตร และลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะเห็นได้จากการ จัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเพื่อการวิจัยทางการเกษตรมีสัดส่วนสูงกว่างบประมาณเพื่อการ วิจัยด้านอื่น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จากงบประมาณเพื่อการวิจัยเกษตรได้รับ จัดสรรจำนวน 1,017 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2530 เพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,801 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2534 (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 งบประมาณเพื่อการวิจัยในส่วนต่าง ๆ ของปี 2530-2534

(หน่วย: ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	งบประมาณ เพื่อการ วิจัย	รวม	ด้านการ	ด้านวิทยาศาสตร์	ทางการ	สาธารณสุข
			เกษตร	เทคโนโลยี พลังงาน	ศึกษา	
2530		1,453.32	1,017.68	252.94	168.92	15.78
2531		1,690.40	1,128.10	350.50	199.47	18.37
2532		2,004.40	1,212.69	548.43	222.13	21.15
2533		2,627.23	1,441.75	885.80	311.35	28.33
2534		3,171.72	1,801.69	973.24	365.31	31.48

ที่มา : เอกสารงบประมาณฉบับที่ 5 สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2530-2534

ตั้งนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการเกษตรว่า งบประมาณที่จัดสรรให้โครงการวิจัยต่าง ๆ เกิดผลผลิตขึ้นตามเป้าหมายตามที่ได้รับงบประมาณหรือไม่ และมีการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์หรือไม่ เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และประเมินการใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับโครงการวิจัยทางการเกษตรว่า การทำวิจัยได้ผลผลิตมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาว่าโครงการวิจัยทางการเกษตรที่ผ่านการประเมินผลผลิตมีการเผยแพร่หรือนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพียงใด
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการเกษตรไปเผยแพร่และนำไปใช้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษา เฉพาะโครงการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการเกษตรจากรัฐบาลในงบประมาณ 2528-2529 และมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการมากกว่า 2 เดือนแต่อยู่ในระยะ 5 ปี โดยแบ่งโครงการวิจัยที่จะนำมาประเมินผลออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม ด้านประมง และด้านปศุสัตว์

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้คือ

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้อาจจะมีส่วนช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณวิจัยทางการเกษตร ได้นำผลการวิจัยไปปรับใช้
2. ผลการวิจัย เป็นผลประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาในการเผยแพร่งานวิจัยไปสู่เกษตรกร